

Pomoč opraševalcem v intenzivni kmetijski krajini

Opraševalci za svoje preživetje potrebujejo hrano, prostor za gnezdenje in zdravo okolje. Najtežje jim je to zagotoviti v intenzivni kmetijski krajini, kjer jih tudi najbolj potrebujemo.

doc. dr. Danilo Bevk, Nacionalni inštitut za biologijo (danilo.bevk@nib.si)

Najpomembnejši življenjski prostor opraševalcev so pisani cvetoči travniki in mejice. Pomembni so tako z vidika zagotavljanja hrane kot tudi prostora za gnezdenje. Čeprav so pisani travniki in mejice nastali zaradi kmetijstva (brez kmetovanja bi bila Slovenija večinoma prerasla z gozdom), ju v današnji kmetijski krajini najdemo vse redkeje. Še posebej to velja za območja z intenzivnim kmetijstvom. Pisani, enkrat do dvakrat košeni travniki se umikajo veliko bolj produktivnim gnojenim in pogosto košenim ali pa so jih zamenjala polja. Mejice se na teh območjih vidijo predvsem kot ovira, čeprav opravljajo številne tudi za kmetijstvo koristne funkcije kot je blaženje suše, utrjevanje rečnih brežin, zaščita pred vetrom in življenjski prostor za »koristne organizme«, tudi za opraševalce.

Glede na trende v zadnjih desetletjih ni pričakovati, da bi se stanje v prihodnosti bistveno izboljšalo. Ker so mnoge kmetijske rastline zelo odvisne od opraševanja žuželk, je z upadanjem njihovih populacij lahko ogrožena kmetijska pridelava. Zato je pomembno najti rešitve, kako izboljšati razmere za opraševalce, na območjih z bolj intenzivno pridelavo. Temu je namenjen projekt »Pomoč opraševalcem v intenzivni kmetijski krajini za podporo biodiverziteti« (EIP POMOP).

S projektom raziskujemo v Sloveniji slabo izkoriščeni potencial strniščnih dosevkov. Ti bi ob pravilni izbiri rastlin lahko opraševalcem zagotavljali hrano v poznem poletju in zgodnji jeseni, ko je pomanjkanje hrane največje. Prednost bi morali dati predvsem mešanici. Monokulture dosevkov namreč zagotavljajo hrano samo manjšemu številu vrst opraševalcev, medtem ko setev mešanic zagotavlja hrano več vrstam opraševalcev, hkrati pa se podaljša sezona cvetenja in s tem razpoložljivost hrane.

S sodelavci Kmetijskega inštituta Slovenije smo lani na kmetiji Antona Novaka (Šentpavel na Dolenjskem) napravili osnovni poskus s 50 različnimi dosevki. Vsakega smo posejali na površini 15 m². Na podlagi rezultatov bomo pripravili mešanice, ki jih bomo letos in naslednje leto preizkusili na petih kmetijskih gospodarstvih, ki so vključena v projekt.

Poleg tega bomo v okviru predlaganega projekta preizkusili nov tip gnezdilnic za čebele samotarke.

Foto: Danilo Bevk

Predstavitve osnovnega preizkusa strniščnih dosevkov se je udeležilo več kot 30 ljudi.

V nasprotju s klasičnimi, ki so vse bolj v uporabi in omogočajo gnezdenje vrstam, ki gnezdiijo v luknjah v lesu in votlih rastlinskih steblih, bodo te namenjene vrstam, ki gnezdiijo v tleh. S tem bomo naslovili drugo največjo težavo divjih čebel v intenzivni kmetijski krajini – pomanjkanje varnih mest za gnezdenje.

Projekti evropskega partnerstva za inovacije (EIP) so v osnovi namenjeni povezovanju kmetov, kmetijskih svetovalcev in raziskovalcev s ciljem izboljšati prenos znanja v prakso. Zelo pomemben del projekta so zato usposabljanja in seznanjanje javnosti z njegovimi rezultati. Pripravljamo priročnik in izobraževalni video, vrsto predavanj in strokovni posvet in ogled preizkusov dosevkov. Dosevki so tudi pomemben vir čebelje paše, zato k udeležbi na načrtovanih prireditvah lepo vabljeni tudi čebelarji.

Podatki o projektu

Projektni partnerji: Nacionalni inštitut za biologijo (vodilni partner), kmetijska gospodarstva: Anton Plut, Primož Titan, Simon Stibilj, Franci Omahen in Šolski center Šentjur; Kmetijski inštitut Slovenije, Kmetijsko gozdarski zavod Kranj, Grm Novo mesto – center biotehnike in turizma in Jasna dizajn

Financiranje: Program razvoja podeželja 2014–2020 (v celoti iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja).

Trajanje: 18. maj 2022–18. maj 2025